

SAS PÉTER (közlő)

KELEMEN LAJOS LEVELE PÁKEY LAJOSHOZ

A két nevet bizonyára nem kell bemutatnom az olvasók előtt. Kelemen Lajos történettudóst, az Erdélyi Múzeum-Egyesület legendás levéltárosát és Pákey Lajos építész, az unitárius kollégium és a New York szálloda (hajdan „nyeho”, ma Continental) tervezőjét - csak példaként említve ezeket a műveit. A levél megírásának időpontjában Kelemen Lajost az Erdélyi Múzeum levéltárosának hívta meg. Ettől az időponttól eredeztethető hősiesség harca a levéltári anyagok megmentéséért és közgyűjteménybe való helyezéséért. Ilyen ügyben fordult Pákey Lajoshoz is, aki ekkor - a történelmi hűség kedvéért teljes címen jelölve - a m. kir. állami I. Ferenc József Iparmúzeum igazgatója volt.

ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET

152-1918.

Nagyon tisztelt Igazgató úr!

Szeptemberben múlt két éve, hogy először voltam hátor Igazgató úrnak családi levelei örökös megőrzésére becses figyelmébe ajánlani az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárát s most szeptember 23-án vagy 24-én este megújítottam kérésemet. Mind a két alkalommal az az aggodalom vezetett, hogy midőn 1916 nyarán a leveles ládák egyikét láttam, annak anyaga már akkor penészes és dohos volt s azóta az ezzel járó romlása az anyagnak bizonyosan jelentékenyen előre haladt.

A penészedéssel és megrothadással járó levéltári veszélyt jól ismerve és attól az Igazgató úr tulajdonában levő családi emlékeit is őszintén féltve, ma éppen egy őrizetünkbe jutott családi levéltár néhány ily módon tönkrement csomója eszembe juttatta Igazgató úr levelesládáit s valósággal lelkifurdalást éreztem, midőn az Iparmúzeumba Igazgató úrhoz bemenne nem találtam ott s a Nagyságos Asszonytól telefonon azt is megtudtam, hogy Budapesten van és így levelei ügyében csak hazajövelekor intézhetnek.

Nekem szomorú memento volt a ma kezembe került, a penész és nedvesség miatt megévdött levelek csomója. Kötelességemnek érzem Igazgató úrnak újra ajánlani az E. N. Múzeum levéltára szolgálatát és sietős intézkedését kérni, hogy a további pusztulást megállítsuk.

A Levéltár az anyagot készséggel átveszi Igazgató úr és a Pákey család örökös letétjeként, tulajdonjoguk fönntartásával őrizetébe. Most a még tartó szép őszi napokon pár nap alatt az anyagot ki lehetne szárítani és takarítani s a legszükségesebb konzerváló munkát is el lehetne még a tél előtt vele végezni s szellőztetés mellett a tavaszon ismételt konzerváló eljárások után talán sikerül a pusztulásnak gátat vetni. Most az iskolákban szünet lévén, onnan két-három járatos és megbízható tanítványom és jóra való új fiatal szolgánk se-

gítségével a szárítás és takarítás munkáját vezetésem alatt végeznők. De itt is igazán priculum in mora.

Nagyon szépen kérem Igazgató urat, hogy mihelyt hazajön, kegyeskedjék nekem minél előbb hírt adni. Az átvételt s minden - a levelekkel járó föl-
adatot személyesen vezetnék és végeznék, hogy minél jobban legyen.

Felesleges talán ismételtlen hangsúlyoznom, hogy a leveleket Igazgató
úr és hozzátartozói itt is éppen úgy használhatják, mint otthon s ha külön ki-
kötései lesznek, méltóztasson azokat is megfogalmazni.

Fő, hogy az értékes, becses anyag ne pusztuljon tovább, hanem mind a
múlt emlékére, mind a történeti kutatás és Igazgató úr szép múltú családja ja-
vára minél teljesebben megmaradjon.

Mély tisztelettel maradok:

Kelemen Lajos

Kolozsvár, 1918. október 18.

Nagyságos pákei Pákey Lajos iparmúzeumigazgató úrnak

(OMvH Magyar Építészeti Múzeum, Pákey-hagyaték)

(Az Erdélyi Múzeum-Egyesület cégjelzéses levélpapírján)

A forrásközlés szándékán túl arra is rá szerettem volna irányítani a fi-
gyelmet, hogy közgyűjteményeink - így az Unitárius Levéltár és az 1859 óta
jogfolytonos Erdélyi Múzeum-Egyesület - várják és őrizni kívánják múltunk be-
cses értékeit.

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA

CARL SCOVER

ÍME MINDENT ÚJJÁ TESZEK*

Ézs 43,14-19a; Jel 21,5

Drága barátaim, kedves unitárius hittestvéreim, a kolozsvári belvárosi egyházközség hívei. A ti testvérgyülekezetektől, a bostoni King's Chapel híveitől hozom nektek a testvéri üdvözetet. Lélekben ők is most velünk vannak - velem, itt ezen a szószéken, feleségemmel és egyházközségünk küldötteivel, akik ma mellettetek ülnek a templom padjaiban. Igen, ezen az ünnepi vasárnapi órán bostoni testvéreitek szíve a tietekkel együtt dobban, gondolataik ma velünk szárnyalnak. Ez ama nap, amit oly régen áhítunk, eljövetelét alig vártuk. Erről a szószékről szólanom nagy megtiszteltetés, melyre, míg, élek emlékezem majd. Köszönjük, hogy meghívtatok minket Kolozsvárra. Köszönjük vendégszeretetetek melegségét, mellyel szíveteket és otthonaitokat megnyitotátok. És köszönjük szépen az ünnepi fogadtatást ebben a templomban. Azokkal a szavakkal kívánok most veletek együtt imádkozni, melyekkel otthon nyitom meg a minden vasárnapi istentiszteletünket.

Imádkozunk! „Istenünk jó Atyánk, kérünk fogadd kegyesen a szavakat, melyek ajkunkról elhangzanak, s az áhítatot, mely szívünket betölti irántad, ó megváltó Urunk, életünk örök forrása.”

Testvéreim, a mai istentiszteleten előttetek tartandó beszédem alap gondolatát János Jelenések könyve 21. részének ötödik verséből merítettem: „Íme mindent újjá teszek”.

Íme az Isten szavai János apostolhoz Patmosz szigetén.

Íme az Isten szavai az első keresztényekhez Jeruzsálemben.

És ugyanezekkel a szavakkal szól Isten ma hozzánk, unitáriusokhoz, akik e szent hajlékban ma összegyűltünk.

„Íme mindent újjá teszek.”

Ő, aki teremtette a világmindenséget, megújítja azt.

Ő, aki a földet teremtette, megújítja azt.

Ő, aki minket, az ő népét teremtett, megújít minket.

„Íme mindent újjá teszek”.

Van-e aki jobban, mélyebben érezné ennek igazságát, mint ti, erdélyi unitáriusok és mi, bostoniak? Ti, akik a világ legrégebbi unitárius gyülekezete vagytok és mi, akik az Újvilág legöregebb unitárius egyházközsége vagyunk?

* Elhangzott 1997. május 4-én a kolozsvári belvárosi templomban.
Angolból fordította: dr. Gellérd Judith